

Huvudmannens uppföljning av fritidshemmen

Utbildningsförvaltningen

2019

Piteå kommun

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställt	Beslutsinstans
Huvudmannens uppföljning av fritidshemmen	Anvisning	2019-09-25	Förvaltningschef, utbildningsförvaltningen
Dokumentansvarig/processägare	Version	Senast reviderad	Giltig till
Utbildningsförvaltningen	1		2021
Dokumentinformation	Anvisning för det systematiska kvalitetsarbetet – Fritidshemmens verksamhet		
Dokumentet gäller för	Rektorer inom grundskolan		

Inledning

Piteå kommun ska bedriva ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete inom skolverksamheten.¹ Syftet är att utbildningen ska hålla en hög kvalitet, vara likvärdig och förankras i vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Kvalitetsarbetet innebär att följa upp verksamhetens kvalitet, att analysera vad kvaliteten beror på och när det behövs planera och genomföra åtgärder. Åtgärdernas effekt utvärderas i samband med nästa uppföljning och så fortsätter kvalitetsarbetet i en ständig process av utveckling. Varje steg i processen ska dokumenteras. Ett systematiskt kvalitetsarbete ska också bedrivas på enhetsnivå, det vill säga på varje förskola, skola och fritidshem.²

2010 års skollag förstärkte fritidshemmets lärandeuppdrag, och kraven på undervisningen i fritidshem förtydligades 2016 genom förändringar i läroplanen (Lgr 11). Fritidshemmet har ett samlat uppdrag där omsorg, utveckling och lärande ska bilda en helhet, vars kvalitet skall granskas och utvecklas av huvudmannen.

Undervisningen i fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda eleverna en meningsfull fritid. Detta ska ske genom att undervisningen tar sin utgångspunkt i elevernas behov, intressen och erfarenheter, men också att eleverna kontinuerligt utmanas ytterligare genom att de inspireras till nya upptäckter. I undervisningen ska eleverna erbjudas en variation av arbetsätt, uttrycksformer och lärmiljöer som integrerar omsorg och lärande. (Lgr 11, kap 4)

Enligt skollagen ska utbildningen vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (1 kap 5 § skollagen). Planeringen och genomförandet av förbättringsinsatser inom varje prioriterat område måste därför ansluta till vad forskning och beprövad erfarenhet lyfter fram som väsentligt för att kunna åstadkomma förändringar i verksamheten samt förankras med de berörda i verksamheten.³

Utbildningsförvaltningens riktlinjer för systematiskt kvalitetsarbete

I Utbildningsförvaltningens riktlinjer för det systematiska kvalitetsarbetet förtydligas huvudmannens upplägg för att följa upp såväl de nationella som de kommunala målen för skolväsendet utifrån en tydlig ansvarsfördelning.⁴

Fritidshemmets verksamhet ingår givetvis i de övergripande riktlinjerna för det systematiska kvalitetsarbetet. Denna anvisning för uppdraget skall ses som ett förtydligande av de övergripande riktlinjerna.

---

¹ 4 kap. 3 § skollagen (2010:800)

² 4 kap. 4 § skollagen (2010:800)

³ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/systematiskt-kvalitetsarbete-i-skola-och-forskola/huvudmannens-systematiska-kvalitetsarbete>, senast uppdaterad 2019-01-14, hämtad 2019-06-25

⁴ Riktlinjer för systematiskt kvalitetsarbete, Piteå kommun, BUN 2017-11-29 § 134

Följa upp, analysera, planera och genomföra

Det första steget i det systematiska kvalitetsarbetet är att **följa upp** kvaliteten i verksamheten utifrån styrande dokument.⁵ Piteå kommun styr skolverksamheten utifrån både kommunala och nationella mål.

För fritidshemmens del skall läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr11) utgöra utgångspunkt för uppföljningen, där kap 4 fokuserar på fritidshemmet. Undervisningen i fritidshemmet ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sju olika förmågor⁶:

1. *pröva och utveckla idéer, lösa problem och omsätta idéerna i handling,*
2. *ta hänsyn till personliga behov av balans mellan aktivitet och vila,*
3. *skapa och upprätthålla goda relationer samt samarbeta utifrån ett demokratiskt och empatiskt förhållningssätt,*
4. *kommunicera med språkliga uttrycksformer i olika sammanhang och för skilda syften,*
5. *skapa och uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer,*
6. *utforska och beskriva företeelser och samband i natur, teknik och samhälle, samt*
7. *röra sig allsidigt i olika miljöer samt förstå vad som kan påverka hälsa och välbefinnande*

Läroplanen delar in det centrala innehållet i fritidshemmets undervisning i fyra kunskapsområden⁷:

- Språk och kommunikation
- Skapande och estetiska kunskapsformer
- Natur och samhälle
- Lekar, fysiska aktiviteter och utevistelse

Det är utifrån ovan nämnda förmågor och kunskapsområden som huvudmannen följer upp fritidshemmets måluppfyllelse och kvalitet.

Utbildningsförvaltningen vill även följa upp kopplingen mellan lärtillfällen på fritidshemmen och den pågående undervisningen i skolan samt fritidshemmens samverkan med skolans personal för att komplettera elevernas utveckling i skolan.⁸

Rektor ansvarar för att **analysera** den uppföljning som rapporteras till huvudmannen. Syftet med analysen är att uppmärksamma såväl styrkor som svagheter inom verksamheten. Inom områden där uppföljningen och analysen visar på brister i relation till de kommunala och nationella målen, är även en analys av orsaker avgörande för förbättringsinsatsernas inriktning. Analysen behöver fokusera både verksamhetens genomförande och de förutsättningar som finns.

---

⁵ För vidare läsning, se Skolverkets stöddokument *Mål, krav och riktlinjer* för huvudmän

⁶ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr11), kap 4

⁷ Ibid.

⁸ *Undervisning i fritidshemmet*, Skolinspektionen Kvalitetsgranskning 2018, sid. 5

Analysen av orsaker och samband är underlag för huvudmannens bedömning av vilka insatser som behöver genomföras. Analysens syfte är därmed att ge underlag för inriktning och utformning av förbättringsinsatserna.

När huvudmannen utifrån analysen tagit beslut om vilka förbättringsinsatser som behövs för att nå nationella mål inom prioriterade områden, övergår arbetet till nästa fas: **planering**. Huvudmannens uppgift är att skapa förutsättningar för planering och genomförande.

Ansvar för hur huvudmannens övergripande planering utformas och genomförs ligger på förvaltningsledning. Utbildningsförvaltningen måste även försäkra sig om en återkoppling av **genomförandet**, dels för att kunna följa arbetet fortlöpande, dels för kunna ha en beredskap att hantera svårigheter som uppstår.⁹

Rapportering till huvudmannen

För att samordna uppföljningen utifrån den statliga och kommunala styrningen sätts *kommunens strategiska områden* som paraplyer över läroplanens *nationella målområden*. Längst ner visas vilka *frågeställningar* som rektorerna förväntas rapportera in som underlag till huvudmannens systematiska kvalitetsarbete samt när dessa rapporteringar skall genomföras.

Kvalitetsrapport Barn och unga	Kvalitetsrapport Utbildning, arbete och näringsliv	Kvalitetsrapport Livsmiljö Demokrati och öppenhet
<ul style="list-style-type: none"> • Samverkan med hemmen • Övergångar 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunskaper och utveckling • Utvärdering och bedömning • Omvärld och utbildningsval • Skolledarens ansvar 	<ul style="list-style-type: none"> • Ansvar och inflytande • Normer och värden
<p>a) <i>Hur skulle ni beskriva elevernas förmåga att...</i></p> <p><i>... ta hänsyn till personliga behov av balans mellan aktivitet och vila, samt</i></p> <p><i>...röra sig allsidigt i olika miljöer samt förstå vad som kan</i></p>	<p>a) <i>Hur skulle ni beskriva elevernas förmåga att...</i></p> <p><i>... pröva och utveckla idéer, lösa problem och omsätta idéerna i handling,</i></p> <p><i>... kommunicera med språkliga uttrycksformer i olika sammanhang och för skilda syften,</i></p>	<p>a) <i>Hur skulle ni beskriva elevernas förmåga att...</i></p> <p><i>... skapa och upprätthålla goda relationer samt samarbeta utifrån ett demokratiskt och empatiskt förhållningssätt?</i></p> <p>b) <i>Hur har ni arbetat med att utveckla elevernas ovanstående förmåga?</i></p>

⁹ Undervisning i fritidshemmet, Skolinspektionen Kvalitetsgranskning 2018, sid. 5

<p>påverka hälsa och välbefinnande.</p> <p>b) Hur har ni arbetat med att utveckla elevernas ovanstående förmågor?</p> <p>c) Vad i er undervisning har bidragit till ovanstående resultat? På vilket sätt har det bidragit?</p> <p>d) På vilket sätt är fritidshemmets personal delaktig vid stadiövergångar (förskola-förskoleklass, åk 3 – åk 4)</p> <p>e) Vad kan utvecklas ytterligare gällande ovanstående aktiviteter (a-d)?</p> <p>Rapportering till huvudmannen sker under november månad</p>	<p>... skapa och uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer, samt</p> <p>... utforska och beskriva företeelser och samband i natur, teknik och samhälle?</p> <p>b) Hur har ni arbetat med att utveckla elevernas ovanstående förmågor?</p> <p>c) Vad i er undervisning har bidragit till ovanstående resultat? På vilket sätt har det bidragit?</p> <p>d) Hur samverkar fritidshemmen med skolans personal för att komplettera elevernas utveckling i skolan?</p> <p>e) Vad kan utvecklas ytterligare gällande ovanstående aktiviteter (a-d)?</p> <p>Rapportering till huvudmannen sker under mars månad</p>	<p>c) Vad i er undervisning har bidragit till ovanstående resultat? På vilket sätt har det bidragit?</p> <p>d) Vad kan utvecklas ytterligare gällande ovanstående aktiviteter (a-c)?</p> <p>Rapportering till huvudmannen sker under augusti månad</p>
---	--	---

Avslutning

Skolinspektionen konstaterar i sin kvalitetsgranskning av fritidshemmens verksamhet 2018 att det finns stora möjligheter att stimulera elevernas utveckling och lärande inom ramen för fritidshemmens undervisning, men att dessa möjligheter inte alltid tas tillvara i tillräcklig grad. Av granskningen framkommer många kvaliteter i fritidshemmets undervisning, men också områden som behöver utvecklas. Även fritidshemmets kompensatoriska och kompletterande uppdrag är väsentliga att utveckla. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen att huvudmän och rektorer i högre grad behöver

beakta hur fritidshemmens utbildning kan organiseras och tas tillvara för att alla elever ska ges möjligheter att få de kunskaper och färdigheter de behöver.¹⁰

Utbildningsförvaltningens anvisning för uppföljningen av fritidshemmens verksamhet syftar till att möjliggöra detta.

Piteå 2019-08-21

Malin Westling, förvaltningschef
Utbildningsförvaltningen

---

¹⁰ *Undervisning i fritidshemmet*, Skolinspektionen Kvalitetsgranskning 2018, sid. 25